

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการสรุปผลการศึกษาอัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทย ทั้งอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบและอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์เชิงคุณภาพในระยะยาวและการปรับตัวในระยะสั้นของแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทย นอกจากนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาหาปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทศวรรษรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2540 ถึง ไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2552 รวมทั้งสิ้น 51 ไตรมาส ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ในแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงิน ได้แก่ ตัวแปรอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ (V1) อัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง (V2) รายได้เฉลี่ยต่อหัว (RY) นวัตกรรมทางการเงิน (FI, FI1) จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน (NB) สิ่งที่ใช้แทนเงิน (NEAR) อัตราเงินเฟ้อ (INF) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ (SD) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ (TD) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (MLR) อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล (B) อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชน (BS) และจำนวนเครื่องรูดบัตรเครดิตและบัตรเดบิต (EDC) การวิเคราะห์จะแบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ กรณีแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ และแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง

ผลการทดสอบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงหลายตัวแปร (Multicollinearity) พบว่า ตัวแปรอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ (SD) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ (TD) และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (MLR) มีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูง (มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างกันมากกว่า 0.80) ดังนั้นจะตัดตัวแปรอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ออก ให้เหลือเพียงตัวแปร อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำเพียงตัวเดียว นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล (B) และอัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชน (BS) มีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูง (มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างกันมากกว่า 0.80) ดังนั้นจะตัดตัวแปรอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลออกให้เหลือเพียง

อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชนเพียงตัวเดียว เพราะฉะนั้น ตัวแปรที่จะทำการวิเคราะห์ในแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงิน จะประกอบไปด้วย ตัวแปรอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ (V1) อัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง (V2) รายได้เฉลี่ยต่อหัว (RY) นวัตกรรมทางการเงิน (FI, FI1) จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน (NB) สิ่งที่ใช้แทนเงิน (NEAR) อัตราเงินเฟ้อ (INF) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ (TD) อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชน (BS) และจำนวนเครื่องรูดบัตรเครดิตและบัตรเดบิต (EDC)

ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Stationary) หรือ การทดสอบอันดับความสัมพันธ์ของข้อมูล (Order of integration) โดยการทดสอบ Unit root ด้วยวิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF) test และวิธี Phillips-Perron (P-P) test พบว่า ตัวแปรที่มีลักษณะนิ่ง (Stationary) ที่ระดับ First Difference หรือ I(1) ได้แก่ ตัวแปรอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ (V1) อัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง (V2) รายได้เฉลี่ยต่อหัว (RY) นวัตกรรมทางการเงิน (FI, FI1) จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน (NB) สิ่งที่ใช้แทนเงิน (NEAR) อัตราเงินเฟ้อ (INF) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ (TD) และอัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชน (BS) มีเพียงตัวแปรจำนวนเครื่องรูดบัตรเครดิตและบัตรเดบิต (EDC) เพียงตัวเดียวที่มีลักษณะไม่นิ่ง ดังนั้นจึงสามารถนำเอาตัวแปรที่มีความนิ่งที่ I(1) มาหาความสัมพันธ์ในระยะยาวได้

ผลการทดสอบหาความสัมพันธ์เชิงคูลยภาพในระยะยาว (Cointegration) ของแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ ตามวิธีการของ Johansen and Juselius (1990) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ ได้แก่ จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน นวัตกรรมทางการเงิน สิ่งที่ใช้แทนเงิน อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชน อัตราเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ ซึ่งจะมีอิทธิพลจากมากไปน้อยตามลำดับ โดยที่ ตัวแปรนวัตกรรมทางการเงิน สิ่งที่ใช้แทนเงิน อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชน และอัตราเงินเฟ้อ จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ ในขณะที่ตัวแปรจำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ ซึ่งถูกต้องตรงกับสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้

ในส่วนของการทดสอบหาความสัมพันธ์เชิงคูลยภาพในระยะยาว (Cointegration) ของแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง ได้แก่ นวัตกรรมทางการเงิน จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ อัตราเงินเฟ้อ และ สิ่งที่ใช้แทนเงิน ซึ่งจะมีอิทธิพลจากมากไปน้อย ตามลำดับ โดยที่ ตัวแปร

นวัตกรรมทางการเงิน อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชน อัตราเงินเฟ้อและสิ่งที่ใช้แทนเงิน จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง ในขณะที่ตัวแปรจำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง ซึ่งถูกต้องตรงกับสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้

นอกจากนี้ จากการศึกษาการปรับตัวในระยะสั้นของอัตราการหมุนเวียนของเงิน โดยใช้ Error Correction Model สามารถที่จะอธิบายการปรับตัวในระยะสั้นของตัวแปรต่างๆ ในแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงิน และเมื่อพิจารณาเครื่องหมายของค่าสัมประสิทธิ์การปรับตัวในระยะสั้น (Speed of Adjustment Coefficient) หรือสัดส่วนการเบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพ (Disequilibrium) ของตัวแปรต่างๆ พบว่า มีค่าการปรับตัวอยู่ในช่วง 0 ถึง -2 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักทฤษฎีที่ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาว จะต้องลดลงเรื่อยๆ

นอกจากนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ การตอบสนองของอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบและอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้างต่อตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา หรือการวิเคราะห์ Impulse Response Function (IRF) ซึ่งพบว่า Shock ของรายได้เฉลี่ยต่อหัวมีผลต่อ Shock ของอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบเป็นลบในช่วงไตรมาสที่ 2 – 3 แต่หลังจากนั้น Shock มีการปรับตัวเป็นบวกและมีผลกระทบมากที่สุดในช่วงไตรมาสที่ 12 – 13 ซึ่งสอดคล้องกับในส่วนของ Shock ของรายได้เฉลี่ยต่อหัวที่มีต่อ Shock ของอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง ซึ่งผล IRF ชี้ให้เห็นว่า Shock จากรายได้เฉลี่ยต่อหัวจะเป็นลบในช่วงไตรมาสที่ 2 – 4 แต่หลังจากนั้น Shock ได้ปรับตัวขึ้นเป็นบวกและมีผลกระทบมากที่สุดในช่วงไตรมาสที่ 14 – 17

ลำดับต่อไปคือ Shock จากนวัตกรรมทางการเงิน โดยในการศึกษานี้ได้ใช้ตัวแปรที่ต่างกันระหว่าง นวัตกรรมทางการเงิน (FI) และ (FII) โดยจะใช้ตัวแปร FI กับอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ และจะใช้ตัวแปร FII กับอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง ซึ่งพบว่า Shock จากนวัตกรรมทางการเงินจะส่งผลกระทบต่อ Shock ของอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบในทิศทางบวกตลอดช่วงเวลา ซึ่งได้เป็นไปตามทฤษฎี และมีความสอดคล้องกับในส่วนของ Shock ของนวัตกรรมทางการเงินที่มีต่อ Shock ของอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง แต่ว่าขนาดของ Shock จะมีขนาดที่น้อยกว่า Shock ที่มีต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ นั้นแสดงให้เห็นว่า การที่ประเทศมีการใช้นวัตกรรมทางการเงินเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้อัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศเพิ่มสูงขึ้นนั่นเอง

ในส่วนของ Shock ของจำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน มีผลต่อ Shock ของอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบในทิศทางลบตลอดช่วงเวลาซึ่งไปตาม ทฤษฎี ยกเว้นในไตรมาสที่ 7 เพียงไตรมาสเดียวที่ผลกระทบจาก Shock เป็นบวก และในส่วนของ Shock ของจำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน ที่มีผลต่อ Shock ของอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง พบว่า ในระยะสั้น ผลกระทบจาก Shock เป็นบวก ในช่วงไตรมาสที่ 2 – 6 แต่หลังจากนั้น Shock เริ่มเป็นลบอย่างต่อเนื่อง นั้นแสดงว่า ในระยะยาว การที่ประเทศมี สาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงินในจำนวน เพิ่มขึ้น จะมีผลทำให้ อัตราการหมุนเวียนของเงินภายในประเทศลดลง

Shock ของสิ่งที่ใช้แทนเงินที่มีผลต่อ Shock ของอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมาย แคบและอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้างมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง โดยที่ Shock ของสิ่งที่ใช้แทนเงินมีผลต่อ Shock ของอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ เป็นบวก ตลอดช่วงเวลาซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี แต่ในส่วนของ Shock ของสิ่งที่ใช้แทนเงินมีผลต่อ Shock ของ อัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้างจะมีบางช่วงเวลาที่มิลักษณะเป็นลบ โดยจะเป็นลบ ในช่วงไตรมาสที่ 10 – 26 แต่ในระยะยาวแล้ว Shock ก็มีการปรับตัวเป็นไปในทิศทางบวก

Shock ของอัตราเงินเฟ้อส่งผลต่อ Shock ของอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ เป็นลบในบางช่วงเวลา ซึ่งขัดแย้งกับทฤษฎี โดย Shock จะเป็นลบในช่วงไตรมาสที่ 19 – 29 แต่ หลังจากนั้นลักษณะของ Shock ก็มีการปรับตัวขึ้นเป็นบวกตามลำดับ ในขณะที่ Shock ของอัตรา เงินเพื่อที่มีผลต่อ Shock ของอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง พบว่า ในระยะสั้น Shock จะมีลักษณะเป็นลบในช่วงไตรมาสที่ 2 แต่หลังจากนั้น Shock ก็มีการปรับตัวขึ้นเป็นบวก นั้นหมายความว่า การที่อัตราเงินเฟ้อในประเทศเพิ่มสูงขึ้น ในระยะยาวจะส่งผลทำให้อัตราการ หมุนเวียนของเงินภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน

ในส่วนของ Shock ของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำมีผลต่อ Shock ของอัตราการหมุนเวียน ของเงินตามความหมายแคบ ในระยะสั้นเป็นบวก ซึ่งขัดแย้งในทางทฤษฎี โดยเกิดขึ้นในช่วงไตร มาสที่ 2 – 9 แต่ในระยะยาว Shock ของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำจะมีลักษณะเป็นลบ ในส่วน ของ Shock ของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำมีผลต่อ Shock ของอัตราการหมุนเวียนของเงินตาม ความหมายกว้าง ในระยะไตรมาสที่ 2 – 8 Shock ได้มีความผันผวนมาก โดยมีลักษณะเป็นบวกและ ลบ แต่หลังจากนั้น Shock เริ่มมีลักษณะที่เป็นลบ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี นั้นแสดงว่า การที่อัตรา ดอกเบี้ยเงินฝากประจำของธนาคารพาณิชย์ภายในประเทศอยู่ในระดับสูง ในระยะยาวจะส่งผลทำให้ อัตราการหมุนเวียนของเงินภายในประเทศลดลง

ในส่วนของ Shock ของอัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ส่งผลต่อ Shock ของอัตราการหมุนเวียนของเงิน ตามความหมายแคบ และอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้างในลักษณะที่คล้ายกัน กล่าวคือ ขนาดของ Shock ได้ลดลงเป็นลบในบางช่วงเวลา แต่ในระยะยาวแล้ว ขนาดของ Shock ได้เพิ่มขึ้นเป็นบวกซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี นั่นหมายความว่า การที่อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชนภายในประเทศอยู่ในระดับสูง จะมีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้นด้วยเช่นกัน

ดังนั้นจากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทย ทั้งอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ และอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง คือ นวัตกรรมทางการเงิน จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน สิ่งที่ใช้แทนเงิน อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชน อัตราเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ และมีความสัมพันธ์เชิงคลยภาพในระยะยาว จากผลการศึกษาเห็นได้ว่า ตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทยทั้งสิ้น ดังนั้น ธนาคารกลางหรือรัฐบาลหรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการวางแผนนโยบายทางการเงิน หรือนโยบายในการกระตุ้นเศรษฐกิจต่างๆ ควรให้ความสนใจกับตัวแปรเหล่านี้ โดยที่รัฐบาลจะต้องดำเนินนโยบายจัดการกับตัวแปรเหล่านี้ให้มีความเหมาะสม รัฐบาลจะต้องให้ความสนใจกับพฤติกรรมและลักษณะนิสัยในการใช้จ่ายของประชาชน รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการนำนวัตกรรมทางการเงินใหม่ๆ เข้ามาใช้ รวมทั้งการส่งเสริมให้ประชาชน มีพฤติกรรมในการใช้สิ่งที่ใช้แทนเงิน หรือสิ่งที่คล้ายเงินในการใช้จ่ายใช้สอยแทนการใช้เงินสดมากขึ้น ซึ่งจะ使人ไม่จำเป็นต้องถือเงินสดไว้ในมือเป็นจำนวนมากในการซื้อสินค้าและบริการ อีกทั้งผู้ถือบัตร (บัตรเครดิต บัตรเดบิต) จะมีการตัดสินใจในการซื้อสินค้าได้ง่ายกว่าการชำระด้วยเงินสด จึงทำให้มีความสะดวกและมีความคล่องตัวในการใช้จ่าย ดังนั้น จึงมีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินสูงขึ้น อีกทั้งรัฐบาลหรือธนาคารกลางควรที่จะจัดการกับตัวแปรอัตราดอกเบี้ย โดยจะต้องทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากลดลง เพื่อที่จะลดแรงจูงใจในการออมของประชาชน กระตุ้นให้เกิดการลงทุนภายในประเทศ หรือการทำให้ประชาชนลดการถือเงินไว้ในมือ รวมทั้งลดการฝากเงินไว้กับสถาบันรับฝากเงิน และส่งเสริมให้ประชาชนนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนในรูปของรายได้ เช่น หุ้นกู้ของบริษัทมหาชนต่างๆ ที่มีความมั่นคงทางการเงินสูง ซึ่งจะสามารถทำให้บริษัทที่มีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจการมากขึ้น สามารถนำเงินไปลงทุนเพื่อขยายกิจการหรือขยายการผลิตต่อไปได้ จึงมีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศสูงขึ้น ในที่สุดแล้วก็จะทำให้การดำเนินนโยบายการเงินหรือนโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลบรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้วางเอาไว้

5.2 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1) รัฐบาลอาจจะใช้ประโยชน์จากแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินที่ ได้สร้างขึ้นได้ โดยการนำตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่มีความสำคัญเข้ามาวิเคราะห์อัตราการหมุนเวียนของเงินที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการวางแผนนโยบายการเงิน ให้สอดคล้องและบรรลुकับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้วางไว้

2) หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษาและทำความเข้าใจในตัวแปรที่สำคัญต่างๆ ที่มีผลต่อแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงิน และควรจะใช้ประโยชน์จากแบบจำลองดังกล่าว ในการวางแผนทางการเงิน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของตนเองและต่อประเทศ

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

1) จากการศึกษาแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทยครั้งนี้ ได้ใช้ข้อมูล ทศนิยมรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2540 ถึง ไตรมาสที่ 3 พ.ศ. 2552 รวมทั้งสิ้น 51 ไตรมาส โดยความยาวข้อมูลที่นำมาศึกษานั้นอาจมีน้อยเกินไป ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควร จะมีการศึกษาข้อมูลให้ยาวกว่าเดิม หรืออาจจะทำการศึกษาอัตราการหมุนเวียนของเงิน โดยแบ่ง ออกเป็น 2 ช่วงเวลา คือ อัตราการหมุนเวียนของเงินในช่วงก่อนและหลังการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ การเงิน ปี พ.ศ. 2540

2) จากการศึกษาแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ และอัตราการ หมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง โดยพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงิน ซึ่งได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อหัว นวัตกรรมทางการเงิน สิ่งที่ใช้แทนเงิน อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัท มหาชน จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน อัตราเงินเฟ้อ และอัตรา ดอกเบี้ยเงินฝากประจำ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทยน่าจะมี การศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงิน อาทิเช่น ความถี่ของ ระยะเวลาในการรับและจ่ายเงิน ความสม่ำเสมอของการรับและการจ่ายเงิน และจังหวะเวลาของ การรับและการจ่ายเงิน ซึ่งถ้าความถี่ของระยะเวลาในการรับและจ่ายเงินสูง ความสม่ำเสมอของการ รับและการจ่ายเงินมีความแน่นอนและจังหวะเวลาของการรับและการจ่ายเงินสอดคล้องหรือตรงกัน อย่างสมบูรณ์ สิ่งเหล่านี้จะทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินสูงขึ้น อีกทั้งต้องมีการหาเทคนิคและ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้